

ברלין העיר הדינמית ביותר

כתב וצילם: יצחק בן עוזר

זה לא הביקור הראשון שלי בברלין; יש בה, בעיר הזאת, משהו שגורם לי לתהושות מעורבות. מצד אחד - קצת קשה לי לנתק אותה מההיסטוריה, ומצד שני - ההיסטוריה הבלתי בכל פינה היא מה שעושה אותה לעיר שונה. ברלין היא אחד היעדים היחידים שמצלחים להוציאו מאזור הנזוחות של החורף הישראלי, ולהביא אותו לנמל התעופה כאשר שלגים וטפרטורות מתחת לאפס שליטים במרביה שטחה של אירופה.

הסיבה העיקרית שבUberה אני מגייע לברלין היא תערוכת התעריות ITB המתקיימת בעיר מדי שנה במחיצת הראשונה של חודש מרס. הבדיקה בתערוכה הוא חוות מעניינת ומהנה גם לאלה שלא עוסקים בתעריות. גם במקום מתקיימים מיצגים, מופעי מוסיקה וריקודים, ומציגים טעימות של אוכל מכל רחבי העולם, והאוירנה וחמדה יידידותית.

רביעית ושיתופו גבען מוויזון נציג ארכיטקטונייני, כך שבכל פעם שאני מבקר בה אני מגלה פנים חדשות שטרם הכרתינו. היא מספקת מענה לכל פולח השוק, ללא הבדל דת, מין או גיל, וזהי הסיבה שתמצאו כאן תיירים שמייצגים אוכלוסיות שונות ומגוונות. היחסע של העיר לתייר הוא כל כך גדול, שקשה לבלוע את כולו בביקורו הראשון בעיר, ומומלץ לכך אחד יתכןן אילו אחרים יפקוד בכל אחד בסדר עדיפות איש. בהתחאם מסוף המאה ה-12 ועד המאה ה-15

ה ביקור הראשוני של בברלין התקיים לאחר נפילת חומות העיר, כך שאני לא מכיר את התהווות של ברלין המודרנית המוקפת בחומה שהוקמה ווורוצלאב. בערים אלו ניתן למצוא לאומי. בין הערים שהשתתפו לברית זו ניתן לציין את ליבק, קלן, רינה, שטוקהולם, ברגן, קרקוב, גダンסק ווורוצלאב.

לרגל חגיגות 250 שנים לעיר סורטטה על רחבה מול הדום של ברלין מפה גדולה שmaps het כמעם כל רחוב בברלין, והtonesטים המקומיים מתיצבים במקום שבו ממוקם ביתם ומצטלים.

במבט שני ניתן להבין את הבחירה התומאה הזאת.

גרמניה המערבית קיבלה את החלטה (אמיתית) ופתחה. המהלך עディין לא הסתיים, והעיר שוקדת כל העת על חידושים וייצור אטרקציות תיירותיות חדשות, כך של ביקור נוסף בברלין מאפשר ביקור בארץים שלא היו קיימים כלל בעת הביקור הקודם. גורניה המערבית מתחזק מחשש של גורניה הגרמנית מחשש שיטנה בתוך שמדובר במצב זמני שישתנה בעתיד, וביום מן הימים הבירה תוחזר להיות ברלין. איש לא יהיה יכול לנבא שהמצב ישתנה בתוך 45 שנה, אולם השאיפה לאיחודו של גרמניה מחדש טופחה בקפידה כל העת, ועם נפילת החומות ואיחוד גרמניה מחדש המעבר של הבירה חורה מבון ברלין היה עד מתבקש מלאילו, והוא בוצע בנסיבות מיוחדת. אחד הביטויים לתופעה הזאת הוא בנינו מחדש מחדש של בניין הרייכסטהג המשמש את הפרלמנט הגרמני. המבנה

1. אזורים מערב גרמנים נאספים ליד פירצה חדשה בחומת ברלין בכיכר פוטסדאם בונובמבר 1989. צילום: משדר ההגנה של ארצות הברית. 2. הריסות בניין הרייכסטהג לאחר נפילתו בידי הצבאי הסובייטי, 3 ביוני, 1945. 3. "שדרת עצי התרזיה" עוברת תהליך חידוש רחב רყע נראה בניין הטליזיה שכיכר אלכסנדר. 4. בניית הרייכסטהג המודש ממערב. צילום: מתיי פילד

באמצעים למנוע עריקה של אזרחיו לחלק המערבי של העיר, לשולטן דמוקרטי (אמיתית) ופתחה. המהלך עדיין לא הסתיים, והעיר שוקדת כל העת על חידושים וייצור אטרקציות תיירותיות חדשות, כך של ביקור נוסף בברלין מאפשר ביקור בארץים שלא היו קיימים כלל בעת הביקור הקודם. גורניה הגרמנית מחשש שיטנה בתוך שיטנה וצופת, שעמן נכרת הסכם החלוקה בין המערב לברלין מיותר היה רק לחבות התעופה של ארצות הברית, בירתניה וצופת, של Berliner Luftwaffe (ברנדנבורג בשנת 2013). לפי ההסכם החדש ברנדנבורג נמל התעופה נחנך בין אליה מהמערב. מזרח אירופה נחנכו הטיסות בannel התעופה שיינפלד, שעד נפילת החומה נראה כמו שדה תעופה צבאי. המעבר היבשתי היה כרוך בתהליך בדיקות של משטרת הגבולות, שלפי יודיע דבר היו הлик מאד לא נעים.

על ידי ממשלה מזרח גרמניה כדי לעצור את גל הבחריות של תושבי מזרח גרמניה לברלין המערבית. בתקופה ההיא, כדי להגיע לברלין ממערב נחגו לנחות בannel התעופה טמפלהוף (שכבר נסגר מאז) ותגל (שאמור להיסגור עם הפעלת נמל התעופה החדש ברנדנבורג בשנת 2013). לפי ההסכם בין המערב לברלין מועצות מותר היה רק לחברות התעופה של ארצות הברית, Berliner Luftwaffe, של Berliner Luftwaffe (ברנדנבורג השניה), לטוס אליה מהמערב. מזרח אירופה נחנכו הטיסות בannel התעופה שיינפלד, שעד נפילת החומה נראה כמו שדה תעופה צבאי. המעבר היבשתי היה כרוך בתהליך בדיקות של משטרת הגבולות, שלפי יודיע דבר היו הлик מאד לא נעים.

כבר בימי הרראשון בעיר, שהתקיים במחצית הראשונה של שנות ה-90 של המאה הקודמת, ריתהו אותה הפעולות המסייעת של מתייחס הפנים שעוברת העיר מאז איחודה. מאות אלפי הנדים עסקו בחלק המזרחי של העיר בהרס שיטתי של המבנים הישנים והמוניינים, והניחו את היסודות לבניינים חדשים ומודרניים. המבנים העתיקים במערב העיר שהיו בעבר הרחוק פנינים ארכיטקטוניים, שכוסו במעטה לכלה במלחך 45 שנות של קרצוף שגילו את היופי הארכיטקטוני המהדרים שלהם.

זה היה תהליך טבעי של מעבר משלטונו אפור וקודר שאת עיקר באמצעותו

בשנת 1945, עם חלוקתה של גרמניה, נותרה ברלין המערבית כאי קיפטלייטי בודד בלבד של מדינה קומוניסטית שסירה למרותה של ברית המעצמות. באותה תקופה הסתמכה הכלכלת של ברלין המערבית על סיווג חיצוני של מדינות המערב. כך למשל דאגו בנות הברית לתגבר את אוכלוסייתה המזדקנת של העיר בערים מערב גרמנים שקיבלו מענקים כדי לעBOR לברלין. כדי להוכיח לעולם, נאלצה גרמניה המערבית לקובע מהעולם, עיר אחרת כבירת המדינה. הבירה בבן, עיר קטנה מאוד וחסרת ממשמעות, הייתה לכאורה מפטיעה ביותר. רבים תמהו אז על הבירה, כיון שנitin היה לבחור בעיר גדולה כמו כן, פרנקפורט או המבורג.

2

1

3

3

4

החזית של המוזיאון
ההיסטוריה ב"שדרות
עצ'י התרהה" (אונטר
דן לינדן). בעבר
שים המבנה מחסן
נשך (ציווילאוז).

נווה, מוסיקת רגאיי וקוקטילים שמקורות
באיים הקריביים משלימים את האווירה,
ולרגע שכחתי שאני נמצא לבבה של עיר
שמושוכחת למעלה מ-200 ק"מ משפטים
או אגם. בפינה אחרת של העיר הוקמו
מגרשי כדורעף חופים, ומשחקים שם על
מצח חוליאשiani נופל מזה שעלה שפת הים.

במושואון החומה שמצוקם ליד נקודת
הבדיקה במעבר הגובל שהתרפרסה
בעולם כ-Check Point Charlie ניתן
ללמוד על מצחה העדין של ברלין מעבר,
שהפק אותה לאחד המוקדים הביעתיים
והבלטי יציבים בתקופת המלחמה הקרה
בין המזרח למערב. בשנת 1961 נוצרה
מתיחות שנבעה מהחשש שברית המועצות
מתכוונת ל תפיסת את ברלין המערבית
באמציאות ברית ורשה. הנשיא האמריקני
ג'ון קנדי טס לברלין, ובאותה מהופעתו

היציע המוזואונים בעיר מזחיהם. בחלק
המזרחי של העיר, במרכז הנהר, יש
אי שנקרא "אי המוזואונים", והוא
מאכלס כמה מוזיאונים שהבולט
מביניהם הוא פרגאמון, המציג
פריטים מהעולם העתיק. דוגמה אחת
מי רבות לחדשות וליצירות של
פרנסי העיר אפשר לראות בהקמת
חוּרְחָה חוליאשisel אי המוזואונים.
כ-200 טונות חול הובאו למקום,
נשתלו בו דקלים והוא משמש את
הברלינאים לרוחצה ולשיזוף. כיסאות

ג'ון פ. קנדי במעבר הגובל בין שני חלקי
העיר ברלין ב-26.06.1963. באותו היום
נשא נאום שנחשב לאחד מנאומיו הטובים,
בו他说 "אני בריליאנט" כדי להודיע את
תמיכת ארצות הברית במערב גרמניה.

הטילת שעל הגדה המוחrichtת
של הנהר Spree, עם עצים
וכיסאות נוח לנוחיותם של
המשתזפים ושל אלה הרוצים
סתם ליהנות מקרני השימוש
המهمמות.

המוציאו מתרק מבינה ארכיטקטונית; הוא בניו בטון מצופה מתכת, עם חללים שמציעים את החלל השונים בעקבות השמדת יהודי גרמניה. נקודות עצורה מעניינות: מגדל השואה, גן הגלות, חלק אחד מتوزן החמשה והיחיד שיש בו תצוגה) ובו היצירה "שלכת" של מנשה הדושאנו

בית הכנסת היהודי בברלין, שכון ברוח אוריינובייגט, הוא אחד מן היעדים שאני מקפיד שלא לדלג עליהם ב ביקורי בחו"ל. החמונת הנוכחות מושרים מאוד מבחוץ (פרט ה כיפה), אבל כמו רבים מבתי הכנסת בגורנניה הוא נהרס בשנת 1938 במהלך אירועי ליל הבדולח, ושופץ מאוחר יותר. הצטמראטי קלות שלפני הכנסה בית הכנסת חלפת עלי פנוי שריון של הצבא הגרמני שמאבטחת את המקום.

במושג אחד ובמושגון המצרי. בשנת 2001 נפתחה בעיר המוזיאון היהודי. המוזיאון, שתוכנן על ידי האדריכל דניאל ליבסקינד, מתעד את ההיסטוריה של יהדות ירושלים מהתקופה הרומית ועד ימינו. יש כאן תצוגות מתכופות שונות, וההתיחסות בחלק מהתקופות היא לאנשים ייחדים (כמו הסוחרת גליק) או למשפחות מסוימות (תמונה ומכתבים). כמו כן, יש בו תצוגה של טקסיים יהודים (ברית, בר מצווה, אורתח שבת, חגים, חתונה וקברורה). המוזיאון נמצא בתוך שני מבנים צמודים שמעבר תחת קרקעם מחבר בינהם. הכניסה היא דרך המבנה היישן של המוזיאון של ברלין. במוזיאון ניתן לצלם ללא שימוש בפלאש, ואזניות בשפה העברית מאפשרות לשמעו הסבירים בכל אחת מ-150 נקודות השונות של אוריינט המבנה של האזנה.

המבריקות הציגו רבת משמעות: "אני ברלינאי". בכך נתן ביטוי לעמדת שמדינות המערב (ברית נאט"ז) לא יאפשרו את כיבוש ברלין גם במחיר של מלחמת עולם שלישי. בברלין המזרחית, שטופת האידאולוגיה, רמת החווים הייתה נרנוכה מאוד, בעוד אנשי ברלין המערבית נהנו מהיצע סחרות ושירותים כמקובל במדייניות המערב. הפער הכלכלי האדיר והיעדר החופש במרקח העיר הביאו למבול של ניסיונות בריחה מזרחה למערב. מרבית הניסיונות כשלו, אך היו לא מעטים שగברו על המכונה המזרח גורנית המשומנת. עדויות לניסיונות הבריחה ולצירותות הרבה שאפיינה את הניסיונות האלה ניתן לראות במוואן.

כדי לברך ארמון שליטנו (לא לוותר על הגינה והבבילים שבה),

1

ההאכלת של בעלי החיים השונים (אריות, נמרים וכלבי ים), ולא להחמיר את פינת הליטוף וכן השועועים. האקווריום בברלין (Aqua Dom Sealife) שצמוד לגן החיות, הוא המקום להתרשם מבעלי החיים, והוא חיים לת-ימיים. גן החיות הוא חלק מפארק יוקק בלב ברלין, שטחו עולה על שטחה של נסיכות מונקו. אחת התופעות היוצאות מעניינות בברלין היא המינון הגובה יחסית של שטחים יוקקים. לצורך שבטקופת הארוכה שבה ברלין הייתה מחולקת החלק המערבי שלו היה בו ערב המלחמה מצאו את מותן. גדרה נשמרו בקפידה הריאות הירוקות ובסיום הקרבות על העיר התרכו בו קני התגנוגות האחרון לצבא האדום שכתש את המקום. מתום המלחמה הוחל בשיקומו של הגן, וכיום יש בו מעלת 15,000 בעלי חיים והוא זוכה לשלווה צמודים זה לזה והשכמה נותרה סמל של העיר. בחרתי להתרשם מהמצבע הירוק ממומי המשעדה המסתובבת שבראש מגן הטלוייה שבכיכר אלכסנדר, שמענקה תצפית של 360 מעלות על רובע העיר השונים.

הרכיב שבעיר, ובצמוד לו יש חניון ענק. הבניין ממוקם מול אחד משעריו הכניסה לגן החיות של העיר, שהוא אטור חובה (יש לנו חיוט נוסף בחלק המזרחי של העיר, שנקרא Tierpark Berlin). לנוכח החיות המרכז יש שתי כניסה. כניסה אחת עוברת דרך שער הפלים שברחוב בודפשט, וכnisah נוספת נספת היא דרך הרדןברג שמול תחנת הרכבת. הגן רחב יорדים וועלם כך שבאזורים מסוימים המבקרים נבלעים ומוסתרים על ידי הקבויות. ההליכה בעברים יצרה אצל תחששה מסוימת של אבדן אוריינטציה ויציבות, וייתכן שזה מה שהאמן היוצר קיווה להשיג בעבודתו. האתר נמצא בכיכר הסמוכה לכיכר פריז, ולפי ההסבירים של המדריכים בחירת המיקום לא הייתה מקרית אלא נועדה להזכיר הן לעוברים ושבים והן לפוליטיקאים שמנוטים את דרכם לרייכסטאג את מה שארע במחצית הראשונה של המאה הקודמת.

לבים עם ילדים כדי להתעניין במופעים השונים המתקיימים כאן מדי יום, ולהתאים את הביקור לשעות עד היום הוא משמש את חברות השכרת

אתר אחר שכדי שלא להחמיר הוא האנדרטה לזכר השואה. האתר נפתח בاميצעו של 2005 מדרום לשער ברנדנבורג. הוא עצוב על ידי האדריכל האמריקני פיטר איזנמן, והוא משתרע על שטח של כ-19,000 מטרים הוצבו כ-2,700 קוביות בטון יצוקות בגבהים שונים. המעברים שביניהם יורדים וועלם כך שבאזורים מסוימים המבקרים נבלעים ומוסתרים על ידי הקבויות. ההליכה בעברים יצירה אצל תחששה מסוימת של אבדן אוריינטציה ויציבות, וייתכן שזה מה שהאמן היוצר קיווה להשיג בעבודתו. האתר נמצא בכיכר הסמוכה לכיכר פריז, ולפי ההסבירים של המדריכים בחירת המיקום לא הייתה מקרית אלא נועדה להזכיר הן לעוברים ושבים והן לפוליטיקאים שמנוטים את דרכם לרייכסטאג את מה שארע במחצית הראשונה של המאה הקודמת.

לפני נפילת החומה סבב מוקד הפעולות של העיר סביב בניין שנקרא איוופה סנטר. עד היום הוא משמש את חברות השכרת

1. המונומנט האדריכלי לזכר היהודים שננספו בשואה. המונומנט מושתרע על בלוק שלם דרומי לכיכר פריז.
2. הדום של ברלין והרחבה הירוקה שבחויתו.
3. חנות הכלבו הענקית Kadewe – שטחה הכולל של החנות הוא 60,000 מ"ר.

(המקומיים נוהגים לכנותו קודאם), רחוב שהחלתו במאה ה-16 כנתיב שחיבר את העיר עם אוורות הצד בגרונדלוואלד. בשנת 1871 הורחבו השדרות בפקודתו של ביסמרק. ארכו של הרחוב 3.5 ק"מ, וניתן למצואו משני צדיו בתים כלבו (ורטהיים, נקרמן, הרטי, קארשטייד), חניות מעצבים, סוכנויות למכירות רכבים ושפע מסעדות ובתי קפה.

morahit libnayn ayrofah snetr mmonkmat heulom hasheniyah (22.11.1943) hia ngeuha bahpeizza mahavir, vobsiyim hmlchoma hanhalo vikochim ul shozora. lbozon hoholat lemrahah cpi shontrah um siyim bencsia chlonot zocvut zboimim bchol, shouzbu ul ydi haamn givrial loar mohavir sharotor shbarpat. chlonot hacholim maafshrim leor lhadar mba'oz vlahair at haolomot shpeneim.

מכאן מתחילה הרחוב המפואר של מערב העיר, שנראה שדרות קויפirstנדאם

הה-20 חדש הבניין, והארכיטקט הבריטי נורמן פוסטר עיצב ביפת זוכיות מושלמת בגנו. סיור קצר מעלה את המבקרים לכיפת הזכוכית שבגג הבניין, ומשם ניתן לצפות על האוזן ולהבחין בתנועת הבניה והחידוש שמאפיינ את הסביבה. בכיפה עצמה יש מסלולים מעגליים שבהם עולים ויורדים (מסלולים נפרדים). המבנה משמש כיום כיום מושבו של הפרלמנט הגרמני.

מערבה מהשער נמתחתות שדרות רחובות
שנסקרוות 17 ביוני. לאחר כמה מאות
מטרים ניתן להיעזר באנדרטה לצר
הצבא האדום שהחריר את העיר. החלק
היותר מעניין נמתה משער ברנדנבורג
מצורחה. שדרות Unter den Linden היו את
הרחוב המרכזי של ברלין המזרחית, וכיוון
זהה הרחוב שמושך אליו המוני תיירים
(معنىין שגם השגרירות הרוסית וגם
השגרירות האמריקנית קבעו את משכנן
בבמהחמים מרשיימים ברחוב הזה כאשר
הן קרובות לו). אולי אפשר לראות בכך

ברנדנבורג היא המקומן. השער, שהפריד בין שני חלקי העיר בשנים שברלין הייתה מחלוקת, נבנה בשנת 1789 על פי דגם של הפלרנטון מאותוות, על ידי הארכיטקט גוטהרד לוגהנס. הוא תוכנן כשער ניצחון לכבודו של הקיסר פרדריק וילhelm השני. התוכנן של השער הושפע מהחסיבה שבאים מן הימים ברלין תחפוך ל"אותונה של העולם החדש". ב-1806 נלקח השער על ידי נפוליאון לצרפת, והוא הוחזר אחר כך לגרמניה. הוא נהרס במהלך מלחמות העולם השנייה אך שוחזר. השער בניו על שישה עמודים דוריים.

מעט צפונה ממנה, בכיר הרפובליקה, נבנה בניין הרייכסטאג המודש. הבניין המקורי נבנה בשנת 1884. הוא נהרס בשיפה בשנת 1933, ובשנת 1945, עם כנישת הצבא האדום לעיר, הונח עליו הדגל האדום באנט שמסמל את הניצחון על גרמניה. הבניין עומד בשימומו בשנים שהן ברלין הייתה מבודדת וחסומה ובו שמשה בירת מערב גרמניה. בעשור האחרון של המאה

מפה מפורטת שמשמעותה בהתמצאות (אהל שאמונום על ניווטים יכולו למשיכם את כישורייהם). גם לאחר מספר רב של ביקורים בחנות אמי מוצא עצמי תוהה לאן ללכת או כיצד לחזור לנקודה שבה התיית לפי כמה דקודות. שטחה הכלול של החנות הוא 60,000 מ"ר, מספר העובדים מגיעה ל-2,000, והחנות משרתת 180,000 איש מדי יום. החנות נפתחה בשנת 1907, והarterקטיות שלה נובעת בעיקר מן היחס של פריטי אפנה ממוקמות שונות בעולם, ובעיקר מפריז. החנות הנוסחה במהלך המלחמה בשנת 1943. היא נבנתה מחדש, והפתחה הייתה ב-1950. שטח חצר המזון שבקומה הששית הוא כ-7,100 מ"ר. הקומה מחולקת לפי סוגי מזון, ונitin לטעום מעדרנים מכל רחבי העולם. היישה לד אחד הדלפקים כאן היא אחת החוויות הקולינריות המעניינות שצברתי באמצעותי.

אם ציריך לבחור בזומת המרכזី בחניי העיר
של שנת 2012, כייר פריז שבה נמצא שער

2

1. המזרקה המרכזית
למרגלות מגדל הטלוייה
בכיכר אלכסנדר.
2. שער ברנדנבורג וכיכר
פריז. האתר שבו הייתה בעבר
נקודות החיבור בין מערב
העיר למזרח והוא היום
מוקד לעלייה לרגל למורשת
התירועים שנגעים לברלין.
3. מזרקה נפטון בכיכר
אלכסנדר. האל נפטון ניצב
כאשוח מוקף באربع עלמות
המייצגות את הנהרות
הגדולים של גרמניה.

3

לשמש אכסניה לחיליל המשמר של מלך פרוסיה. בסוף מלחמת העולם הראשונה נקבע המבנה כאתר זיכרון לחילילים הגרמנים שנפלו במלחמה. בשנת 1969 הוא הוסב לאתר זיכרון לאלה שנפגו על ידי הריך השלישי שייצג את הפאשיסטים והמייליטרים.

בתוך המבנה יש חדר גדול שרצפתו לא ישרה והוא מכסה את האפר של החילילים האלמוניים והאזרחים (כולל יהודים) של המדינה שנכשטו במלחמה העולמית השנייה. עם האיחוד של שני חלקי ברלין הוצב במרכז החדר פסל שחור של אישת שמחזיקה את בנה ההרוג. הפסל הוא מעשה ידייה של הפסלת הגרמנית קטה קולביץ שנאבקה בעולות המשטר הנאצית.

אפשר לספר בשבחה של העיר עוד ימים ארוכים – על שיט נהר, על האגמים שבדורמה, על השוקים הסטוגניים ועל הייע הבילויים המגוון מאוד, אבל מגבלת המקום מחייבת אתכם לעלות על מנוס ולראות במכו עיניכם. ◇

שישה עמודים שעלייהם ניצבים פסליין של שיש אלות יווניות. במדרכה שלפני שער הכניסה התקיימים שוק ספרים יד שנייה.

מוונומנט Neue Wache, שגם בחזותו עמודים דוריים, הוא נקודת עצירה מרגשת נוספת. במקור הוקם המבנה שתוכנן על ידי האדריכל קארל פרידריך שינקל כדי

רמז להתקומות ייחסים עתידית בין שתי המערכות).

הנתיב שבין שער ברנדנבורג לכיכר אלכסנדר עטייר מבנים היסטוריים. לאחר חלופתי על פני השגרירות ומלאן אדלון שבניהם, עוזרתי באוניברסיטת המובלט. הבניין המרכזי מזוהה על ידי חזית שבה

1. מוונומנט Neue Wache אשר הוסב בשנת 1969 לאתר זיכרון לבגדי הריך השלישי. במקור חל המוונומנט מוצב פסל שחור של אישת שמחזיקה את בנה ההרוג.

2. אוניברסיטת המובלט.

